

vagy: *Bénédictis de Solesmesi* (7. l.), vagy: *Les origines de Chant romain* (12. l.). Mindezekén túltesz a következő szomorú példa: A 32. lap alján említi MELCHIORRE ZOLTÁN nevű szerzőnek „A Pray-kódex forrásaihoz” c. írását. Azonban ily nevű szerzőtől ilyen felírási cikk az idézett helyen (Magy. Kszm., 1936., 246. l.) nincsen, sőt nem is lehet; ellenben az 1926. évfolyamban igenis van a korán elköltözött, nagytehetségű ZALÁN MENYHÉRTTŐL. Ugyan miféle rejtély ez? Ehhez a találósihoz tudni kell, hogy Melchiorre olaszul a magyar Menyhért név megfelelője s TELLER idézett olasznyelvű cikkében MELCHIORRE ZALÁN néven hivatkozik rá; vajjon hány kézen-közön át alakult MELCHIORRE ZALÁN közben MELCHIORRE ZOLTÁNNÁ, míg aztán egy sorral alább csakugyan ZALÁN MENYHÉRT néven jelenik meg?! A szarvashibáknak ilyen garmadát pótlapra lehetett volna nyomtatni, a könyvbe utólag beragasztani s így nem érthette volna a szerzőt ily szempontból is gáncs.

A címben adott ígéretet TELLER alig is igyekszik beváltani; mindössze három kódexünkről nyújt közkeletű ismereteket, a két töredékről pedig elemi általánosságokat. Végző összegezésben a könyv nem más, mint afféle „Népszerű bevezetés a neuma-ismeret megőrző kérdésekhez” s magasabb tudományos szempontból vett eredménye nincs.

DÉVAI GÁBOR.

Kozocsa Sándor: *Az orosz irodalom magyar bibliográfiája.* Budapest, 1947. Az Orsz. Széchényi Könyvtár kiadványai. XVI, 331 [5] l. 8°.

Külső kiállításban is művészi könyvet jelentetett meg az Országos Széchényi Könyvtár, KOZOCSA orosz irodalmi bibliográfiáját. A mintegy 5000 adatot felsorakoztató mű pusztán statisztikai adataival is megérezkelteti az orosz kultúra hatalmas méreteit: 279 regényt, 297.820 verset, 2,200.448 elbeszélést sorol fel, melyet százhusz esztendő leforgása alatt a magyar olvasóközönségnek különböző fordításokban alkalma volt elolvasni. PUSKIN, LERMONTOV, GOGOLJ, TURGENYEV, TOLSZTOJ, DOSZTOJEVSKIJ, CSEHOV és GORKIJ foglalják el a bibliográfiában a legtöbb helyet. A fordítók a magyar irodalom legjobbjai sorából kerültek ki; VAJDA JÁNOS, FALK ZSIGMOND, ARANY JÁNOS, ARANY LÁSZLÓ és GYULAI PÁL neveit olvashatjuk a legelső népszerűsítő és fordítók között. Az első orosz elbeszélés-fordítások a múlt század negyvenes éveiben jelentek meg folyóiratainkban, mely az ötvenes években még nagyobb lendületet vesz. A század végén a fordítások közt — természetesen — legtöbb a TOLSZTOJ- és DOSZTOJEVSKIJ-mű. A legművészebbeket SZABÓ ENDRE, AMBROZOVICS DEZSŐ, TRÓCSÁNYI ZOLTÁN, KISS DEZSŐ és GÖRÖG IMRE nyújtják. Századunk írói közül KOROLENKOT, POTAPENKOT, LESZKOVOT, ANDREJEV LEONIDOT, BIMOV OSZIPOT, KUPRINT, MERESKOVSKIJT, PRIVSINT, SZMELJOVOT ültetik át. Később BJELIJ, BUNYIN, TOLSZTOJ ALEKSZEJ és a második világháború előtt SOLOHOV, KÁTÁJEV, GLÁDKOV, SZIMONOV, ILF és PETROV fordításai kelnek el nagy számban. A két világháború közötti korban TÁRÁSZOV-RODINOV művét és MÁJAKOVSKIJ verseit találjuk a magyar könyvpiac fordítás-irodalmában.

KOZOCSA bibliográfiája két részből áll: az elsőben feldolgozza az orosz irodalomra, az orosz-magyar irodalmi kapcsolatokra vonatkozó munkákat időrendi és külön tárgyszerinti csoportosításban. A második részben következnek az egyes írók munkáinak fordításai az írók betűrendjében, de ezen belül időrendben is felsorolva. Minden adatot bibliográfiailag teljesen kiértékelte, amennyiben KOZOCSA a folyóiratokban és hírlapokban megjelent ismertetések

is közli és minden író műve után felsorolja a megjelent munkákat és tanulmányokat is. Nem tennék az első részbe az antológikus, valamint a szerző nélkül megjelent műveket, minthogy oda elméleti műveket szánt eredetileg a szerző. Felesleges az orosz írók betűrendes mutatója is, minthogy az egyes írókat úgyis felsorolta betűrendben megfelelő helyükön. Nem mindig következetes a bibliográfiai szögletes zárójel használata sem — bár azt bevezetésében a szerző maga is nem az előtte fekvő és leírt könyvből, hanem más forrásműből megállapított adatok jelölésére óhajta használni.

Mindez azonban nem jelentékeny s nem von le ennek a hatalmas adatgyűtésnek a jelentőségéből semmit. Hiszen tizenkét évtized óta, TOLDY FERENCNEK a Tudományos Gyűjteményben az orosz irodalomról közreadott tanulmányától kezdve regisztrálja anyagát s hozza felszínre azt a hatalmas orosz irodalmi áramlatot, mely nemcsak a magyar olvasóközönség kulturális fejlődésére, de a magyar irodalom kialakulására is döntő befolyással bírt.

Külön kiemeljük Kozocsnának a bibliográfiai irodalomban alkalmazott újítását, rendkívül gazdag, színes illusztrációs anyagát. 32 külön képes táblán mutatja be a fordított művek művészből-művészből boríték- és címlapjait, szövegrészleteket s ezzel megalapozza a bibliofil bibliográfiát. Kár, hogy az illusztrátorok nevét elhagyta. A második kiadás minden valószínűség szerint már ment lesz ezektől az említésre sem méltó, apró hibáktól.

SZEMZŐ PIROSKA.

Ideiglenes földrajzi térképfüzet a közép- és középfokú iskolák részére. Tervezte és szerkesztette: DR. IRMÉDI-MOLNÁR LÁSZLÓ és TOLNAY DEZSŐ. Kiadja: A Magyar Földrajzi Intézet r. t. Budapest, 1946. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 101.106/1946. V. K. M. III. sz. rendeletével segédeszközül engedélyezte. 22 térképlap. 31,5 cm. Ára 16.— Ft.

A jó kivitelben, izléses kiállításban, hatféle színnyomásban megjelent iskolai atlasz kiadása mutatja, hogy a Magyar Földrajzi Intézet most is hivatása magaslatán áll; úgy általános könyvészeti, mint kartográfiai szempontok tekintetbevételével mellett a legnagyobb elismerés illeti meg az atlasz előállításáért. A nagy kataklizma után s a nagy pusztulás ellenére is tökéletes papíron adta ki az atlaszt, holott nélkülözi a jó rajzeszközöket, a festéket, az üzemi kiadáshoz szükséges kellékeket és pénzt s így csak a legnagyobb megerőltetés mellett volt képes a többszínnyomatú térképnymáshoz szükséges apparátus üzembehelyezésére. Ismeretes, hogy a földrajztanítás hathatós segédeszköze az elengedhetetlenül fontos iskolai atlasz, amit a tanárok és tanulók már nagyon nélkülöztek. Egyrészt, mert a Budapesten lefolyt tűzvész és harcok alatt igen nagy mennyiségű térképanyag semmisült meg, másrészt a négyféle kiadású középfokú oktatáshoz használt atlaszt (a *Magy. Földr. Int.* CHOLNOKY atlaszát, az *All. Térk. Int.* KOGUTOVICZ atlaszát, a *Singer és Wolfner*, valamint a *Szent István-Társ.* kiadását) a közokt. min. használatból törölte s így szükségessé vált egy olyan szerkesztésű kiadás, ami megfelelően az általános iskolai nevelési szellemnek. Az általános iskolai tanterv csak most jelent meg, az új atlasz tehát csak ideiglenes lehetett, hogy fedezze az átmeneti tanévek szükségletét, vagyis amíg az új tanterv alapján felépülő új iskolai tankönyvek elkészülnek. Ha az új tankönyvek 1948 szeptember-re megjelennek, úgy az elkészítendő új és végleges iskolai atlaszt azokkal összhangba kell hozni, mert a tankönyvekben levő anyagnak az atlaszokban szerepelni kell. Számolni kell azzal, hogy az új atlaszokat meg is kell rajzolni, vagyis nyomda alá elő kell készíteni, majd